

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за реструктуриране на реформите и инвестициите в направление
2.Б. ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ, раздел 2.Б.1. Нисковъглеродна икономика

Общи бележки:

Заглавието “Нисковъглеродна икономика” предполага по-широк обхват на реформи и инвестиции, които в случая са съсредоточени само върху енергийната ефективност в сградите, ВЕИ и водородните технологии, без да се засягат останалите сектори на икономиката.

Значителна част от предложените реформи и инвестиции се свеждат до проучвания и разработки, които не са свързани с практически реализации. Осъществяването на повечето от тях трудно ще може да се оценява чрез конкретни измерими резултати и приноси и още по-малко чрез ефекта им на въздействие, тъй като те остават в сферата на намеренията и плановете. Само отделни инвестиции, като например тези за обновяване на сгради и за улично осветление, предвиждат конкретни измерими резултати.

По реформите:

Някои от предложените 6 реформи всъщност са дейности без реформаторски характер. Други са част от по-обща усилия и неоправдано са обособени като самостоятелни реформаторски дейности. Такъв е например случаят с разработването на дефиниция за “енергийна бедност”, която представлява инструмент за провеждане на целенасочени социални политики и включване на определени социални групи в програми за сградно обновяване, но в никакъв случай не е реформа сама по себе си. Не представлява реформа и въвеждането на “обслужване на едно гише”, тъй като подобна практика (подпомогната от предишни инициативи на Европейския съюз) бе успешно въведена в много български общини. Очевидно е, че тук се има предвид въвеждане на този принцип на обслужване и по отношение на енергийното обновяване на сградите и въвеждането на ВЕИ. Не е оправдано обаче това да се разглежда отделно и независимо от създадените вече системи за обслужване, а по-скоро като надграждането им с функцията “енергийна ефективност”, която в редица общини бе успешно въведена преди години със съдействието на Общинската мрежа за енергийна ефективност ЕкоЕнергия.¹

¹ *Описаните намерения за създаване на 6 (през първата година) до 12 (след втората година) централизирани бюра в областни центрове е твърде спорно. Така, в противоречие с правилната тенденция за изграждане на **общински** центрове за обслужване “на едно гише” (които са най-близко до гражданите), сега се предлага подобни центрове да се съсредоточат в областните градове. Трудно е да си представим с какво това действие ще улесни гражданите и ще отчете спецификите на отделните общини. Може да се мисли, разбира се, за съсредоточаване на отделни услуги за няколко общини, но това трябва да е*

Създаването на Национален фонд за декарбонизация (НФД) действително представлява основа за съществена реформа в енергийното обновяване на сградите. Тази реформа трябва обаче да бъде дефинирана по различен начин, а именно като **преминаване от модел на финансиране с висок грантов интензитет към устойчиви схеми на финансиране с постоянно засилващо се самоучастие на собствениците и/или бенефициентите**. Функционирането на този фонд трябва да се основава на **няколко водещи изисквания**: (а) постигане на максимално високи енергийни класове, (б) постигане на максимални екологични ползи (намаляване на въглеродни емисии, вкл. на вложените материали, подобряване качеството на атмосферния въздух, устойчиво използване на ресурсите и управление на отпадъците), (в) постигане на максимален икономически ефект в жизнения цикъл на проектите с отчитане на по-широките социални и икономически ползи и (г) установяване на ясен и предвидим темп на намаляване на дяла на публичното финансиране.

Създаването на НФД може да се координира с други дейности с реформаторски характер, като (а) разработване на механизми за насърчаване на енергийната ефективност и ВЕИ в сградите – изграждане на административен капацитет, развитие на професионалните умения на заетите във всички етапи на инвестиционния процес, системни комуникационни кампании на национално и местно равнище, (б) професионално управление на сградния фонд, което може да включва и услуги от типа „обслужване на едно гише“ за изпълняване на проекти за енергийна ефективност, (в) задължителна паспортизация на съществуващите сгради с въвеждане на паспорти и индивидуални пътни карти за сградно обновяване, (г) създаване на информационна система и онлайн регистър на съществуващите сгради. Много от тези усилия са свързани с неотложни промени в законовата и нормативната уредба, в т.ч. ЗУЕС, ЗЕЕ и ЗУТ, свързани както с режима на функциониране на етажните собствениности, така и с практическото въвеждане на дефиницията за почти нулевоенергийна сграда.²

въпрос на конкретни действия и решения на общините. Смятаме, че в това отношение унифицираните и прекалено централизирани решения (каквито се предлагат в проекто-плана) биха имали спорна ефективност и трябва внимателно да се преосмислят. Обслужването на едно гише има смисъл единствено в режим на съфинансиране от страна на собствениците на проекти и би следвало да представлява комплексна услуга за цялостно осъществяване на инвестиционния проект, а не само информационно-административно обслужване на гражданите, което и в момента се прави от общините.

² Тук е моментът да припомним, че България е във фактическо неизпълнение на Директивата за енергийните характеристики на сградите, тъй като постигането на изискванията на въпросната дефиниция, макар и съществуваща от 2015 г., според настоящата нормативна уредба не представлява задължително условие за издаване на разрешение за строеж. Не се наблюдава и подготовка за въвеждане на нови минимални стандарти за обновяването на сградите с максимално доближаване до изискванията на дефиницията, което е основната очаквана промяна в предстоящото обновяване на Директивата през юни 2021 г.

По инвестициите:

В проектоплана са предложени инвестиции само по три от реформите. Останалите три остават неподплатени с инвестиции, което изглежда нелогично и буди недоумение. От друга страна, инвестициите по отношение на многофамилните сградите насочват към буквално продължение на практиката на НПЕЕМЖС. Този подход е напълно неприемлив, тъй като той изцяло игнорира поуките от изпълнението на тази програма, както и множеството задълбочени критични анализи и предложения, направени по време и след приключването на програмата, в т.ч. както от български НПО, така и от авторитетни международни организации, като СБ, ЕБВР, Европейския институт за енергийните характеристики на сградите и др. В допълнение, такъв подход не само не отговаря на целите, заложи в Дългосрочната национална стратегия за обновяване на сградния фонд, но и **ефективно ограничава достъпа до финансови механизми за обновяване за огромна част от българските граждани**.³ Продължаването на инвестиции 1, 2 и 3 (според предложени проектоплан) е възможно само след основна реформа на подходите за насърчаване и финансиране на ЕЕ и ВЕИ, които могат да се обединят в една цялостна **реформа** за създаване на условия и инструментариум (предпоставки) за насърчаване и ускоряване на пазарното финансиране на енергийната ефективност и ВЕИ в сградите.

Предложение за реструктуриране на реформите и инвестициите:

В съответствие с направените бележки предлагаме следната структура на реформите и инвестициите в направление 2.Б. “ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ”, раздел 2.Б.1. “Нисковъглеродна икономика”:

³ Насочването на ресурса единствено към асоциации на собственици с вече внесени договори в ББР и липсата на други механизми за финансиране означава, че над 90% от многофамилните сгради няма да имат достъп до какъвто и да е механизъм за подпомагане на обновяването.

РЕФОРМА 1:

СЪЗДАВАНЕ НА ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ, УСКОРЯВАНЕ И ФИНАНСИРАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ В СГРАДИТЕ И В ОБЩИНСКАТА ИНФРАКТРУКТУРА

ЦЕЛ: Чрез осъществяването на инвестициите в рамките на тази реформа ще се постигне:

(а) решително повишаване на целите на обновяването в съответствие с Директивата на енергийните характеристики на сградите,

(б) рязко ускоряване на дейностите и проектите за енергийна ефективност и ВЕИ в сградите,

(в) улесняване и ускоряване на използването на енергия от ВЕИ в сградите и в общинската инфраструктура и

(г) въвеждане на гъвкави механизми на финансиране.

Инвестиция 1:

Създаване на Национален фонд за декарбонизация

Цел: Да подпомага инвестициите в нисковъглеродно развитие чрез устойчиво и целенасочено финансиране на широка група бенефициенти (крайни потребители на енергия) за максимално постигане на целите за декарбонизация на българската икономика. Фондът ще се използва за прилагане на

(а) схеми на финансиране, основани на **гъвкавото използване** на кредитни линии и гаранции и/или комбинация от тях, както и

(б) **ограничени** грантови компоненти, предназначени за прогресивно увеличаване на дяла на частните инвестиции.

Инвестиция 2:

Разработване и въвеждане на механизми за насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност и ВЕИ в сградите

Цел: Ще се разработи, тества и внедри комплекс от:

(а) гъвкави **механизми** за финансиране на проекти за енергийно обновяване на съществуващи сгради при използване на вече съществуващите такива (ФЕЕВИ, НДФФ, Фонд ФЛАГ, инициатива Jessica, фондове за градско развитие), развитие на ESCO услугите и привличане на търговски банки,

(б) инструменти за **насърчаване** на частните инвестиции за енергийна ефективност и ВЕИ при обновяването на съществуващи сгради (изграждане на административен и професионален капацитет, комуникация, мониторинг на резултатите).

В резултат на внедряването на тези инструменти и механизми ще се ускори процесът на енергийно обновяване на съществуващите сградни фондове, като все повече ще се увеличава дялът на частните инвестиции.

Инвестиция 3:

Осигуряване на възможност за участие на енергийно бедни домакинства в програми за обновяване на сградите чрез разработване и утвърждаване на национални определения на понятията “енергийна бедност” и “енергийно бедно домакинство”

Цел: В условията на прогресивно намаляващ грантов компонент трябва да се осигурят условия за участието на енергийно бедни граждани и домакинства в програмите за обновяване. За тази цел следва да се разработят и утвърдят национални определения на понятията “енергийна бедност” и “енергийно бедно домакинство”. Програмите за обновяване на жилищни сгради трябва да отчитат тези определения и да предлагат инструменти за **приобщаване** на социално бедните лица и домакинства към тях. На основата на тези определения системата за социално подпомагане трябва да разработи цялостна концепция за **подпомагане** на енергийно бедните лица и домакинства.

Инвестиция 4:

Надграждане на системата за административно-информационно “обслужване на едно гише” на гражданите в общините. Подкрепа за изграждането на мрежа от „енергийни посредници“ за осигуряване на технически и финансови консултации за енергийна ефективност

Цел: Намаляване на административната тежест за участие в програми за енергийна ефективност и преодоляване на бариери за участие, свързани с комплексността на инвестиционния процес чрез:

(а) надграждане на изградените в общините системи за “обслужване на едно гише” с допълнителната функция “бюро за енергийна ефективност” за административно-информационно обслужване на граждани и фирми, изявяващи желание за участие в програми за енергийна ефективност,

(б) създаване на нормативни условия за функциониране на специализирани посредници за управление на инвестиционния процес при изпълнение на проекти за сградно обновяване, самостоятелно или в рамките на комплексни услуги за управление на сградния фонд.

Инвестиция 5:

Паспортизация на сградния фонд и създаване на електронен регистър на жилищните сгради

***Цел:** Пълноценно изпълнение на изискванията на ЗУТ за издаване на сградни паспорти на всички съществуващи сгради с включени сертификати за енергийна ефективност и индивидуални пътни карти за сградно обновяване. Вменяване на задължения към собствениците за поддържане и обновяване на сградите и контрол върху изпълнението им с ефективно прилагане на система от санкции. Разработване и поддържане на информационна система, съдържаща актуални данни за състоянието на сградния фонд.*

РЕФОРМА 2:

ПОВИШАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ НА ПУБЛИЧНИ И ЧАСТНИ СГРАДИ И НА СИСТЕМИ НА ОБЩИНСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

***ЦЕЛ:** В рамките на тази реформа енергийната ефективност на сградите (нови и съществуващи) трябва да се повишава до равнищата на стандарта “почти нулевоенергийна сграда”. В системите на уличното осветление трябва да се въвеждат най-нови изделия, технологии и системи за управление и да се увеличава дялът на използването на ВЕИ за тяхното функциониране.*

Инвестиция 6:

Изпълнение на проекти за повишаване на енергийната ефективност на публичните сгради (държавни и общински)

***Цел:** Обновяването на публичните сгради трябва да се осъществява до най-високи стандарти на енергийна ефективност с максимално привличане на пазарно финансиране чрез прилагане на съвременни финансови инструменти. Така то ще служи за ориентир и мотивиращ пример за частните собственици на сгради и ще ускори темпа на обновяването на частните сгради.⁴*

⁴ За изпълнение на тази цел е необходимо задължително прилагане на технически системи за мониторинг на енергийното потребление след прилагане на мерките и поддържането на комплексни информационни системи за енергопотреблението (на първо време на публичните сгради, а впоследствие и на жилищните). Част от българските общини поддържат тази система, внедрена от Общинското сдружение за енергийна ефективност ЕкоЕнергия и опитът им следва бързо да се разшири в цялата страна.

Инвестиция 7:

Повишаване на енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради

Цел: Обновяването на многофамилните жилищни сгради трябва да се осъществява с максимални амбиции и до най-високите възможни стандарти за съществуващи сгради и завишен контрол върху качеството на строителните дейности. За финансирането на отделните проекти трябва да се използва все по-висок дял средства на собствениците на сградите. За тази цел се очаква да се прилагат инструментите, разработени и внедрени в рамките на инвестиция 2 (реформа 1).

Инвестиция 8:

Повишаване на енергийната ефективност на еднофамилни жилищни сгради

Цел: При обновяването на еднофамилни жилищни сгради трябва да се насърчава постигането на възможно най-високи енергийни стандарти, оптимален комфорт и здравословни условия на обитаване при доказана икономическа ефективност **в жизнения цикъл на сградите**. Финансирането на отделните проекти трябва да се основава на преобладаващ и нарастващ във времето дял средства на собствениците на сградите. За тази цел се очаква да се прилагат инструментите, разработени и внедрени в рамките на инвестиция 2 (реформа 1).

Инвестиция 9:

Насърчаване на обновяването на електрическите уреди в жилищните и в публичните сгради

Цел: При обновяването на жилищните и обществените сгради трябва да се насърчава оборудването с високо енергийноефективни уреди с енергийни класове А или над тях. Чрез инструментите, разработени в рамките на инвестиция 2 (реформа 1), ще се насърчава и осъществява подмяната на уредите.

Инвестиция 10:

Повишаване на енергийната ефективност на системите за улично осветление и увеличаване на дяла на използваната в тях енергия от ВЕИ

Цел: Да се подобри качеството на осветлението на откритите пространства (улици, площади и паркове), като се намаляват разходите на енергия и се ограничават въглеродните емисии от системите за осветление, вкл. и чрез все по-широко използване на енергия от ВЕИ. При разработването на проектите да се привлича максимален обем пазарно финансиране, включително с прилагане на ЕСКО схеми при използване на съвременни системи за мониторинг на потреблението.

РЕФОРМА 3:

НАСЪРЧАВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЕИ, В Т.Ч. И ЗА НУЖДИТЕ НА СГРАДИТЕ И ОБЩИНСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

ЦЕЛ: Чрез инвестициите в рамките на тази реформа ще се увеличава общият дял на електроенергията, произведена от ВЕИ. Специално внимание ще се отделя на ускореното навлизане на този вид енергия в сградите и в общинската инфраструктура, в частност в уличното осветление.

Инвестиция 11:

Дигитална трансформация и развитие на информационните системи на ЕСО в условията на нисковъглеродна икономика

Цел: Цялостно модернизиране на дейностите по планирането, управлението и поддържането на електропреносната мрежа на страната чрез въвеждането на съвременни цифрови средства и методи, които да осигуряват необходимата маневреност, сигурност, надеждност и бързо действие при управлението на електроенергийната система в условията на нисковъглеродно производство, все по-голямо проникване на възобновяеми източници и разпределена генерация, повишаване на гъвкавостта на оперативното управление и на мониторинга на електроенергийната система.

Инвестиция 12:

Ускоряване на проникването на съоръжения за производство на електроенергия от ВЕИ в сградите

Цел: Да се насърчи, улесни и ускори проникването на съоръжения за производство на електро- и топлоенергия от ВЕИ в публични и частни сгради. Този процес да се обвърже с постигането на стандарта "почти нулевоенергийна сграда" както при новото строителство на сгради, така и при обновяването на съществуващи сгради. Да се идентифицират финансови инструменти и да се обособи възможност за инвестиции на собствени средства при желание на домакинствата да направят инвестиции над определените тавани.

РЕФОРМА 4:

РАЗГРЪЩАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ НА ВОДОРОДНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И НА МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО И ДОСТАВКА НА ВОДОРОД

ЦЕЛ: Чрез инвестициите в рамките на тази реформа ще се създадат условия за ускорено разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и на механизмите за производство и доставка на водород. За тази цел ще се разработи Национална пътна карта, ще се изгради инфраструктура за пренос на водород и ще се реализира серия от пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз.

Инвестиция 13:

Разработване и приемане на Национална пътна карта за ускорено разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и на механизмите за производство и доставка на водород

Цел: Да се извърши: (а) оценка на потенциала за развитие на водородни технологии. (б) Да се идентифицират пречките пред развитието и внедряването на тези технологии, като се (в) разработят и предложения за промени в нормативната рамка за подобряване на условията за разгръщане на потенциала за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород.

Инвестиция 14:

Изграждане на инфраструктура за пренос на водород за захранване на електроцентрали и други потребители във въглищни региони в България

Цел: Да се проектира, изгради и въведе в експлоатация инфраструктура за пренос на водород за захранване на електроцентрали и други потребители във въглищни региони в България.⁵

Инвестиция 15:

Пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз

Цел: Да се предостави подкрепа за разработване и осъществяване на пилотни проекти за въвеждане на зелен водород и биогаз с приложение в индустриални производства, както и с цел бъдещото им използване в транспорта и за производство на електрическа и топлинна енергия. Необходимо е да има демаркация на средствата между проекти за зелен водород и проекти за биогаз, за да може в рамките на проекта да се финансират пилотни проекти и от двете технологии.

⁵ Този проект не следва да се превърща в проект за газификация на ТЕЦ с фосилен газ и присъединяване на всички ТЕЦ в Маришкия енергиен комплекс към газопреносната мрежа. За съжаление не виждаме никакъв ясно разписан елемент, свързан с развитие и използване на зелен водород

Предложение на проектоплана

2.Б. ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

2.Б.1. Нисковъглеродна икономика

(Виж предложението на следващата страница)

Предложение за реструктуриране

2.Б. ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ

2.Б.1. Нисковъглеродна икономика

